

รูปแบบการนิเทศแนวใหม่ : ทางออกการจัดการเรียนรู้
โดยใช้โครงงานเป็นฐาน*
NEW FORM OF SUPERVISION : THE SOLUTION FOR
PROJECT-BASED LEARNING MANAGEMENT

เอกรัฐ ทุ่งอ่อน,
Ekarat Thoongourn
โรงเรียนบ้านแม้อย่างร้อง (แม้อย่างประชานุเคราะห์)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
Maeyangrong School,
Phrae Primary Educational Service Area Office 1
E-mail : sean_f@lpru.ac.th

บทคัดย่อ

รูปแบบการนิเทศแนวใหม่เป็นรูปแบบการนิเทศที่ใช้เป็นแนวทางช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานได้อย่างถูกวิธี ทำให้สามารถจัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จ ซึ่งรูปแบบการนิเทศแนวใหม่ที่พัฒนาขึ้นนี้ จะเป็นวิธีการ พัฒนาทักษะการคิดจนเกิดความรู้ที่สร้างขึ้นด้วยตนเอง เชื่อมโยงสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ใหม่เข้ากับ ความรู้เดิม และยังสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้เข้าใจความคิดของตนเองได้ดี โดยความรู้ ที่สร้างขึ้นมานั้นยังจะเป็นรากฐานสำคัญที่ผู้เรียนสามารถสามารถสร้างความรู้ใหม่ได้อย่าง ต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้เรียนต้องใช้ความคิดอย่างบูรณาการด้วยความกระตือรือร้น และความ รับผิดชอบ เพื่อนำมาสร้างความคิดไปสร้างสรรค์ชิ้นงาน โดยรูปแบบการนิเทศประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนสร้างความคิดตระหนัก 2) การปฏิบัติการนิเทศ 3) การเสริมแรง และ 4) การขยายผลเพื่อการพัฒนา

คำสำคัญ : รูปแบบการนิเทศแนวใหม่, ทางออกการจัดการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้โดยใช้
โครงงานเป็นฐาน

---

* Received 16 June 2023; Revised 29 June 2023; Accepted 30 June 2023

Abstract

The new supervision model is a model of supervision that is a guideline for helping, promoting and supporting teachers in managing Project based learning in a correct way. Enabling learning activities for learners to succeed This new form of supervision has been developed. It is a way to develop thinking skills until the knowledge created by oneself. Connect what is new to learning with prior knowledge. and also able to convey knowledge and understanding to others to understand their own ideas well. The knowledge created is also an important foundation that students can continuously create new knowledge, so student have to use integrated ideas. With enthusiasm and Responsibility to bring ideas and to create work. By from of supervision with 4 steps : 1) Awareness 2) Supervisory Operations, 3) Reinforcement and Evaluation, and 4) Expansion for Development.

Keywords : New form of supervision, learning management solution, Project based learning

บทนำ

การศึกษาของประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเยาวชนของประเทศ โดยสะท้อนจากการพัฒนาด้านการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการเร่งดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้นำไปสู่ การปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะการปฏิรูปครู ปฏิรูปโรงเรียน และปฏิรูประบบการบริหารจัดการศึกษา ทั้งนี้ ในประเด็นของหลักสูตรได้เน้น การพัฒนาการเรียนการสอน และการบริหารจัดการ เพื่อให้คนรุ่นใหม่เกิด กระบวนการคิด อย่างมีระบบและแก้ปัญหาอย่างเป็นเหตุเป็นผล รวมทั้งการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม การสร้างระเบียบวินัย การมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม การยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2553) การพัฒนาคุณภาพของคนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพเท่านั้นจึงจะเอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะ และความสามารถตลอดจน คุณลักษณะต่าง ๆ ของคนที่เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กัญญา ศรีตั้ง,

2556, น. 1) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ได้เน้นการเรียนรู้แต่เพียงในห้องเรียน แต่ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างรอบด้านเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ (Active learning) โดยที่ครูผู้สอนมีหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือส่งเสริม สนับสนุนผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยวิธีการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่เป็นที่นิยมในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั่นก็คือการเรียนแบบโครงงานหรือการเรียนโดยโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมโดยเลือกเรื่อง หรือปัญหาที่ตนถนัดและสนใจมาใช้กำหนดเป็นประเด็น ร่วมกันวางแผนการจัดทำโครงงาน ค้นคว้าหาความรู้หาวิธีการที่จะแก้ปัญหาตามประเด็นที่กำหนด และเมื่อได้วิธีการแก้ปัญหาแล้วจึงนำมาเขียนเป็นรายงานแสดงแนวทางสู่สาธารณชน และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากการทำโครงงานและประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน (ทิตานา แคมมณี, 2562, น. 50) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อ และหลักการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ คือ เชื่อมมั่นในศักยภาพการเรียนรู้ ของผู้เรียนภายใต้หลักการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541) ดังนั้น การเรียนรู้โดยใช้โครงงานจึงเป็นการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติตามความสนใจของนักเรียน ซึ่งเริ่มจากการเตรียมความพร้อมของครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ และโครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียน จากนั้นนักเรียนเลือกปัญหาที่จะศึกษาโดยมีครูเป็นผู้จุดประกายและให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะนักเรียนและครูอาจารย์ร่วมกันวางแผนการทำโครงงานในรูปแบบของแผนปฏิบัติการหรือเค้าโครงโครงการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ สมมติฐานขอบเขตการศึกษา ตลอดจนศึกษาหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ลงมือปฏิบัติตามแผน เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า และเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณะ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนนักเรียนสามารถประยุกต์ใช้เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของความสนใจของนักเรียนตนและกลุ่มการทำงาน และจะช่วยพัฒนาสมรรถนะและทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (อัญชลี ทองเอม, 2561, น. 23)

การนิเทศการสอน จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการนิเทศให้ทันสมัย และมีรูปแบบการนิเทศที่หลากหลาย เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเพิ่มคุณภาพการจัดการเรียนการสอน แต่ในปัจจุบันปัญหาอย่างหนึ่งของการนิเทศ กำกับติดตามนั้นก็ คือ การขาดแคลนศึกษานิเทศก์ และการขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนการนิเทศ ตลอดจนโรงเรียนแต่ละโรงเรียนอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทำให้การนิเทศ กำกับติดตามยังไม่บรรลุผล ส่งผลให้ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (มาเรียม นิลพันธุ์

และคณะ, 2553, น. 2) การนิเทศแนวใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาใน สภาพการณ์ปัจจุบัน ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

รูปแบบการนิเทศแนวใหม่

การนิเทศแนวใหม่ คือ การนิเทศที่ศึกษานิเทศก์และครูทำงานร่วมกันในชั้นเรียน ด้วยการ Coaching, Mentoring และ Supporting หรือ เทคนิคอื่นๆที่เหมาะสม เพื่อนำมาใช้ พัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งการนิเทศแนวใหม่มีลักษณะที่มีเทคนิค วิธีการ การนิเทศที่หลากหลายร่วมกัน ผู้นิเทศเป็นผู้ชี้แนะอย่างใกล้ชิด ใช้สื่อเทคโนโลยี นวัตกรรม มาช่วยในการนิเทศ รวมถึงใช้กระบวนการวิจัยในการนิเทศ โดยแบ่งรูปแบบออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

2.1 การนิเทศแนวใหม่ระดับปฏิบัติการ คือ การนิเทศที่ศึกษานิเทศก์และครูทำงาน ร่วมกันในห้องเรียน (supervisor working with the teacher in the classroom) โดยใช้ ข้อมูลนักเรียน ชั้นเรียน และโรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาด้วย เทคนิคการนิเทศแบบ Reflective Coaching, Mentoring & Supporting และเทคนิคอื่น ๆ ที่เหมาะสมตามบริบทของโรงเรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน (RBS : Research Based Supervision) และใช้หลักการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการนิเทศอย่างต่อเนื่อง

2.2 การนิเทศแนวใหม่ระดับเครือข่ายการนิเทศ คือ เครือข่ายการนิเทศเป็นกลไก การยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ประกอบด้วย คณะบุคคลที่เป็นศึกษานิเทศก์ มีอาชีพ ร่วมกันจัดทำกลยุทธ์ในการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อกำหนดเป็น ทิศทางในการดำเนินการในระดับพื้นที่ปฏิบัติการทั่วประเทศ โดยมีโครงสร้างระบบเครือข่าย การนิเทศที่ดำเนินการจากศูนย์พัฒนาการนิเทศ และเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขึ้นพื้นฐาน สู่อำเภอเครือข่ายการนิเทศระดับกลุ่มจังหวัด และเครือข่ายการนิเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการ นิเทศ ติดตามและประเมินผลคุณภาพการศึกษา โดยผ่านเครือข่ายการนิเทศทุกระดับ

ลักษณะสำคัญของการนิเทศแนวใหม่

การนิเทศแนวใหม่ เป็นรูปแบบการนิเทศที่เกิดจากกระบวนการทำงานร่วมกัน ระหว่าง ศึกษานิเทศก์และครูซึ่งแตกต่างจากการนิเทศในแบบเดิม ดังนั้นการนิเทศแนวใหม่จึงมีลักษณะ สำคัญ ดังนี้

1. มีระบบปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

2. มีเทคนิค วิธีการนิเทศที่หลากหลาย และสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น

3. มีระบบเครือข่ายการนิเทศสนับสนุน

4. ใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีใหม่ๆ ช่วยในการนิเทศ

5. ใช้ข้อมูลพื้นฐานและกระบวนการวิจัยในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศ

6. ผู้นิเทศทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ/พี่เลี้ยง (coach/mentor) ให้คำแนะนำและดูแลอย่างใกล้ชิด

7. ผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศรับผลการนิเทศร่วมกัน

เทคนิควิธีการนิเทศที่ดีในรูปแบบการนิเทศแนวใหม่

1. **ศึกษาสภาพปัจจุบัน / ความต้องการ** คือ การรวบรวมข้อมูล ศึกษาข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินคุณภาพนักเรียนมาวิเคราะห์ รวมทั้งศึกษาความต้องการของผู้รับการนิเทศถึงความต้องการประเด็นในการนิเทศ

2. **การนิเทศแบบเป็นพี่เลี้ยงและผู้สนับสนุน (Mentoring and Supporting)** คือ การนิเทศแบบพี่เลี้ยงและผู้สนับสนุน คอยให้คำแนะนำ ปรีกษา ช่วยเหลือผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพผู้เรียนเพื่อให้มีศักยภาพในการทำงานที่สูงขึ้น โดยผู้นิเทศมีบทบาทเป็นพี่เลี้ยง คอยสนับสนุน ดูแลช่วยเหลือแก้ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน ซึ่งประโยชน์ของการนิเทศแบบเป็นพี่เลี้ยงและผู้สนับสนุนก็คือสามารถจูงใจในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี สร้างบรรยากาศในการทำงาน และสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างไร้ขีดจำกัด

3. **การนิเทศบนพื้นฐานการวิจัย (Research Based Supervision : RBS)** คือ การวิจัยปฏิบัติการที่ผู้นิเทศปฏิบัติการนิเทศโดยใช้กระบวนการวิจัย 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) เริ่มต้นด้วยการสำรวจปัญหาพร้อมกันระหว่างบุคคลภายในโรงเรียน เพื่อให้ได้ปัญหาที่สำคัญที่ต้องการให้แก้ไข ตลอดจนการแยกแยะรายละเอียดของปัญหานั้นเกี่ยวกับลักษณะของปัญหาที่เกี่ยวข้อง และมีวิธีการแก้ไขปัญหอย่างไร 2) การปฏิบัติ (Action) เป็นการนำแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรมในชั้นวางแผนดำเนินการโดยการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ร่วมกันของทีมงานประกอบไปด้วยเพื่อแก้ไขปรับปรุงแผน ดังนั้นแผนที่กำหนดควรจะมีคามยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ 3) การสังเกต (Observation) เป็นการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยความรอบคอบซึ่งอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง โดยอาศัยเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลเข้าช่วย 4) การสะท้อนผล (Reflection) เป็นขั้น

สุดท้ายของวงจรด้วยการสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงาน โดยให้ผู้มีส่วนร่วมได้วิพากษ์วิจารณ์นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขปฏิบัติงานต่อไป

4. การนิเทศแบบมีส่วนร่วม จงกลนี้ ชุตินาเทวินทร์ (2552) กล่าวว่า การนิเทศแบบมีส่วนร่วมมีรูปแบบ ดังนี้

1) รูปแบบการบรรยาย มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้รับการนิเทศ ด้านความรู้เน้นเนื้อหาสาระวิชาต่างๆ ที่จำเป็นให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย การนิเทศสอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของผู้รับการนิเทศสามารถใช้กับคนจำนวนมาก ซึ่งการบรรยายจะต้องกำหนดกรอบเนื้อหาสาระและเวลาที่แน่นอน และการดำเนินการบรรยายนิยมใช้โสตทัศนอุปกรณ์ประกอบช่วย

2) รูปแบบการอภิปราย มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศได้แสดงข้อคิดเห็นตามกรอบหัวข้อที่กำหนดไว้ ภายใต้การดำเนินการอภิปรายของผู้นิเทศ การแสดงความคิดเห็น ไม่ใช่การตอบคำถาม จึงไม่จำเป็นต้องผิดหรือถูก มักเป็นข้อสรุปที่เป็นการวางแผนแนวทางจากสิ่งที่ได้จากความคิดเห็น เป็นการแสดงถึงกระบวนการความคิด การให้เหตุผล

3) รูปแบบการระดมสมอง การระดมสมอง เป็นการระดมแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับการนิเทศจากผู้รับการนิเทศ หรือหากจะเป็นการระดมความคิดเพื่อหาวิธีแก้ปัญหา ซึ่งผู้นิเทศจะเป็นผู้รวบรวมความคิดต่าง ๆ ไว้ทั้งหมด โดยไม่มีการตัดสินว่าความคิดของใครถูกหรือผิด แต่ผู้นิเทศจะแยกประเภทหรือจัดหมวดหมู่ให้เห็นชัดเจน ซึ่งการระดมสมองเป็นวิธีการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ดีและสามารถดึงเอาประสบการณ์ของผู้รับการนิเทศมาใช้ได้ทันทีทันใด และการระดมสมองสามารถใช้ได้ในกิจกรรมการประชุมเพื่อการปรึกษาหารือ และใช้ร่วมกับกิจกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษาต่าง ๆ ได้มีประโยชน์และแนวดำเนินการ

สรุปการนิเทศแบบมีส่วนร่วม คือ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะสามารถดำเนินการนิเทศภายใต้การระดมสมอง แลกเปลี่ยนแนวคิด การอภิปรายเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ดังนั้นการนิเทศแบบมีส่วนร่วมจึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตนเองให้สามารถใช้เทคนิคการบรรยาย การตั้งคำถาม และการระดมสมองได้อย่างคล่องแคล่ว

5. การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ (Cooperative Professional Development) การนิเทศแบบเพื่อนร่วมวิชาชีพเป็นรูปแบบหรือวิธีการนิเทศที่ครูกลุ่มเล็ก ๆ ภายในหรือ ภายนอกโรงเรียนได้ร่วมกันปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง โดยร่วมกันวางแผน กำหนดประเด็นที่สนใจเพื่อทำการสังเกตการณ์สอนและประชุมปรึกษาหารือให้ข้อมูลย้อนกลับแก่กัน

สรุปได้ว่า นวัตกรรมการนิเทศแนวใหม่มีหลายรูปแบบวิธีการ ซึ่งแต่ละวิธีล้วนแล้วแต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ เพื่อช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีความรู้ ความสามารถ

ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มี ประสิทธิภาพต่อไป

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้แสดงออกทางการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ ผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้ และลงมือ ปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้คอยกระตุ้น ช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้การ เรียนรู้สัมฤทธิ์ผล ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ โครงงานเป็นฐาน ไว้ดังนี้

ดุชฎิ โยเหลาและคณะ (2557) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ครูคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้รู้จักการคิดแก้ปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจาก ความสนใจของตัวผู้เรียนมาใช้ในการทำกิจกรรม ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวของผู้เรียนเอง อันจะ นำไปสู่การเพิ่มพูนความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ การฟัง การสังเกตจากผู้เชี่ยวชาญที่จะ นำไปสู่การสรุปองค์ความรู้ใหม่ต่อไป

พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (2548) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ โครงงานเป็นฐาน หมายถึง การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ แนวคิด วิธีการใหม่ด้วยตัวของ ผู้เรียนเอง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่มีครูเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ถ่ายทอด ประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน

ลัดดา ภูเกียรติ (2552) กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเป็น วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากความสนใจในตัวของผู้เรียนที่จะค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องใดเรื่อง หนึ่ง หรือหลาย ๆ เรื่อง โดยใช้ทักษะกระบวนการแก้ปัญหาหลายๆด้าน ศึกษาอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจนได้ข้อสรุปที่ถูกต้องแม่นยำ

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้ศึกษาสภาพปัญหา หาข้อตกลงร่วมกันเพื่อนำไปสู่การค้นคว้าหาความรู้ เทคนิค วิธีการในการแก้ปัญหาโดยมีครูทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ เสนอแนะ หารูปแบบแนวทางที่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหา ผู้เรียนจะเกิดการสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง โดยการที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในการคิดค้นหาวิธีการแก้ปัญหา อันจะนำไปสู่ ความรู้ที่คงทนติดตัวผู้เรียนตลอดไป

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1) **ขั้นวางแผน** เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผน ช่วยกันระดมความคิด เลือกประเด็นปัญหาในการนำมาเขียนเป็นโครงการที่จะต้องแก้ปัญหาร่วมกัน

2) **ขั้นปฏิบัติ** เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ โดยร่วมกันอภิปราย ระดมสมอง และหาข้อสรุปร่วมกันในกลุ่มและปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้

3) **ขั้นประเมินผล** เป็นขั้นตอนการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้

4) **ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้** เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนสรุปประเด็นที่ได้เรียนรู้ร่วมกันจากการทำงาน การระดมสมอง อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนหาข้อสรุปจากการวัดและประเมินผลจากสิ่งที่ได้จากการวางแผนไว้

5) **ขั้นนำเสนอผลงาน** เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนนำเสนอผลงานจากการศึกษาค้นคว้าวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน แล้วนำเสนอผลงานเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในผลงานร่วมกันระหว่างกลุ่มในชั้นเรียน

กระบวนการนิเทศแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

หมายถึง กระบวนการที่ผู้รับการนิเทศเกิดความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ซึ่งมีรูปแบบกระบวนการในการนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอผลงานของตน โดยกระบวนการนิเทศประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

1) **การวางแผนสร้างความตระหนัก (Awareness Planning)** หมายถึง กระบวนการวางแผนเริ่มต้นที่จะทำให้ผู้รับการนิเทศเปิดใจที่จะรับการนิเทศ และพร้อมที่จะยอมรับปรับเปลี่ยนแนวคิด รูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยเมื่อผู้รับการนิเทศเปิดใจที่จะยอมรับฟังคำแนะนำ ชี้แจงสะท้อนคิดจากผู้นิเทศก็จะทำให้การดำเนินการนิเทศเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกทั้งเป็นการวางแผนในลำดับขั้นตอนวิธีการนิเทศ ที่เกิดจากการร่วมกันคิดของทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยมีการกำหนดปัญหาการจัดการเรียนการสอนร่วมกันเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการนิเทศในขั้นตอนต่อไป

2) **การปฏิบัติการนิเทศ (Supervisory Operations)** หมายถึง การปฏิบัติการนิเทศโดยผู้นิเทศดำเนินการนิเทศซึ่งเกิดจากการวางแผน และการกำหนดวัตถุประสงค์ และการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3) การเสริมแรงและประเมินผล (Reinforcement and Evaluation) หมายถึง ขั้นตอนที่ผู้นิเทศทำการประเมินผลการดำเนินงาน โดยสรุปผลการนิเทศที่ผ่านมาว่ามีผลการดำเนินการเป็นอย่างไร ผู้นิเทศพบปัญหาอุปสรรคอย่างไร และจะดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างไร เพื่อให้การนิเทศบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตลอดจนมีการเสริมแรง เสริมกำลังใจให้แก่ผู้รับการนิเทศ เพื่อให้ผู้รับการนิเทศเกิดขวัญและกำลังใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

4) การขยายผลเพื่อการพัฒนา (Expansion for Development) หมายถึง ขั้นตอนที่ผู้นิเทศนำผลการนิเทศการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานมาสะท้อนคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับครูผู้รับการนิเทศ โดยกระบวนการที่ทำให้การนิเทศเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจะประกอบด้วย การประชุมสะท้อนผลหลังการนิเทศ เพื่อให้ผู้นิเทศนำผลที่ได้จากการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ อีกทั้งนำผลการนิเทศที่เป็นแบบอย่างไปเผยแพร่เพื่อเป็นการขยายผลการจัดการเรียนรู้ที่เป็นต้นแบบให้แก่ผู้ที่สนใจนำไปพัฒนาองค์ความรู้ต่อไป

บทสรุป

รูปแบบการนิเทศแนวใหม่เป็นรูปแบบการนิเทศที่ผู้นิเทศได้พัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์เทคนิคและวิธีการนิเทศในแบบต่าง ๆ ที่จะเป็นแนวทางในการช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานได้อย่างถูกวิธี ทำให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ ซึ่งรูปแบบการนิเทศแนวใหม่ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ จะเป็นวิธีการพัฒนาทักษะการคิดจนเกิดองค์ความรู้ที่สร้างขึ้นด้วยตนเองเชื่อมโยงสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ใหม่กับความรู้เดิม และยังสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนเองได้ดี โดยความรู้ที่สร้างขึ้นนั้นยังจะเป็นรากฐานสำคัญที่ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ต่อไปอย่างต่อเนื่อง และเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานนับว่าเป็นวิธีการสอนที่ดีที่สุดในศตวรรษที่ 21 ที่เกิดจากการจัดห้องเรียนให้มีสภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อย่างไม่มีขีดจำกัด และสามารถส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษนี้ได้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานจะเน้นที่การลงมือปฏิบัติตามความสนใจของผู้เรียน เพื่อค้นพบความรู้ใหม่ผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยครูผู้สอนเป็นที่ปรึกษา ผู้เรียนจะมีแรงจูงใจในการแก้ปัญหาสูง เพราะผู้เรียนเป็นผู้เลือกวิธีการหาคำตอบ กำหนดแหล่งข้อมูล ลงมือปฏิบัติ และค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง จึงทำให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการความรู้ และทักษะในการแก้ปัญหาตามขั้นตอน และวิธีการของรูปแบบการนิเทศแนวใหม่ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนสร้างความตระหนัก (Awareness Planning) ขั้นตอนที่ 2 การ

ปฏิบัติการนิเทศ (Supervisory Operations) ขั้นตอนที่ 3 การเสริมแรงและประเมินผล (Reinforcement and Evaluation) และขั้นตอนที่ 4 การขยายผลเพื่อการพัฒนา (Expansion for Development) ซึ่งจากขั้นตอนรูปแบบการนิเทศแนวใหม่ที่น่าเสนอไว้ในบทความนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นแนวทางในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่จะสามารถทำให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานให้กับผู้เรียน ได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและสร้างสรรค์ชิ้นงานได้ ซึ่งนับว่าตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่สำคัญ และจำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา ศรีตั้ง. (2556). การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในวิทยาลัยการอาชีพไกลกังวล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ระย้า คงขาว. (2560). การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จงกลณี ชุตินาเวทินทร์. (2552). การฝึกอบรมเชิงพัฒนา (Training and Development). กรุงเทพฯ : พี เอ ลีฟวง.
- วัชรภรณ์ ประภาสะโนบล. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒน์.
- วีระยุทธ ชาตะกาญจน์. (2558). การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research). วารสารคณะครุศาสตร์. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ดุขฎิ โยเหลา และคณะ. (2557). การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชน : จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย. กรุงเทพฯ : หจก. ทิพย์วิสุทธิ์.
- ทศนา แคมมณี. (2562). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2563). การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข. (2548). วิธีวิทยาการสอนวิทยาศาสตร์ทั่วไป.

กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพวิชาการ.

มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ. (2553). การประเมินโครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ กิจกรรมการพัฒนาพิเศษแนวใหม่. คณะศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รจนา ชันทะชา. (2556). การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โครงงาน โรงเรียนบ้านป่าพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22. วารสารบัณฑิตศึกษา. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

รุ่งโรจน์ แก้วอุไร และศรีณยู หมั่นเดช. (2557). 8 ขั้นตอนการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับโซเซียลมีเดีย เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21. วารสารเทคโนโลยีการศึกษาและมีเดียคอนเวอร์เจนซ์. 1(1), 1-17.

ลัดดา ภูเกียรติ. (2552). การสอนแบบโครงงานและการสอนแบบใช้วิจัยเป็นฐาน : งานที่ครูประณทำได้. กรุงเทพฯ : สาธิตแอนด์ซัน พรินติ้ง.

วัชรภรณ์ ประภาสะโนบล. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541 ก). การประกันคุณภาพการศึกษา : แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศบูรณาการโดยใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่การนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ศศิโสภิต แพงศรี. (2562). Project-based Instruction : Application to Practice in Nursing Education. วารสารวิชาการ. จันทบุรี : วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

อัญชลี ทองแถม. (2561). การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. 8(3), 185-199.

อาทิตย์ญา โพธิ์สวาย. (2559). การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเสริมพลังครูสู่ชั้นเรียน. วารสารศึกษาศาสตร์. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

